

ARVEN ETTER DE RØDGRØNNE OG DE BLÅBLÅS ANSVAR

Innhold: 2-3: Leder og nyheter 4-5: Nå er makten i nye hender 6-7: Arven, gjeldspolitikken de siste 15 årene 8-11: De borgerliges ansvar 12-13: Har Norge vært en ansvarlig utlåner? 14: Internasjonal interesse for den norske gjeldsrevisjonen 15: Norge må stanse lån til Syria 16-17: FN tar nye grep men IMF holder tilbake 18: Takk til dere!

GJELDS- BREVET

Slett U-landsgjelda

nr.2, 2013

Leder

Kjære leser!

Denne høsten har vi vært igjennom et svært spennende stortingsvalg. Åtte år med de rødgrønne i regjering er nå historie, og Norge har fått en Høyre/Frp-regjering bak rattet. Hva vil dette bety for norsk gjeldspolitikke de neste fire årene? I denne utgaven av Gjeldsbrevet har vi valgt å se nærmere på hva den foregående regjeringen har oppnådd på det gjeldspolitiske området og arven de har etterlatt til de blåblå.

Norge har de siste årene vært verdensledende i arbeidet med gjeld og ansvarlig utlån og långiving. I 2006 ble det skrevet historie da regjeringen annonserte at de ville slette den feilslåtte skipseksportgjelda til utviklingsland, og de videreførte en progressiv gjeldspolitikke da de i 2012 besluttet å gjennomføre verdens første gjeldsrevisjon utført av et kreditorland. Slett U-landsgjelda har med andre ord fått gjennomslag for flere av sine viktigste fanesaker under den foregående regjeringen. Du kan lese mer om den norske gjeldspolitikken de siste 15 årene på side 5–6, og om SLUGs seire på side 17.

At man har oppnådd gode resultater og internasjonal anerkjennelse betyr likevel ikke at det ikke er arbeid som gjenstår, eller oppgaver å ta tak i for den nye regjeringen. På side 8–11 kan du lese våre utfordringer til vår nye utenriksminister Børge Brende. For selv om vi er fornøyde med at det i regjeringsplattformen er et mål om «å bidra til gjeldsslette for fattige land gjennom både internasjonale og bilaterale avtaler», er vi spente på hvordan dette skal følges opp i praksis. Og hva med den norske gjeldsrevisjonen? Denne må ikke legges i en skuff uten at resultatene følges opp og illegitim gjeld slettes. I stedet må dette banebrytende arbeidet videreføres, og Norge må arbeide for at andre kreditorland også gjennomfører gjeldsrevisjoner.

Slett U-landsgjelda oppfordrer den nye regjeringen til å fortsette arbeidet for mer ansvarlighet i den internasjonale finansstrukturen gjennom bedre regulerte internasjonale lånetransaksjoner. Det er bare gjennom etablerte regler og forutsigbare gjeldsslettemekanismer at vi kan forhindre at det gis eller tas opp illegitime lån rammer fattige i utviklingsland.

Denne utgaven vil gi deg en solid innføring i norsk gjeldspolitisk historie, og forhåpentligvis inspirere våre nye politikere til å ta fatt på nye tiltak for gjeldsrettferdighet.

God lesning! – Catharina Bu, styreleder i SLUG

Åtte år med sterk gjeldspolitikke

I løpet av åtte år ble den rødgrønne regjeringen verdensledende i arbeidet for en mer ansvarlig og rettferdig global økonomisk struktur. De rødgrønne har foretatt en rekke tiltak for gjeldsrettferdighet: Innsatsen for den norske gjeldsrevisjonen, FN's retningslinjer for ansvarlig utlån og låneopptak, og initiativet til en ny, uavhengig gjeldsslettemekanisme har vært milepæler i norsk gjeldshistorie. Det er gledelig at de borgelige slår fast i sin

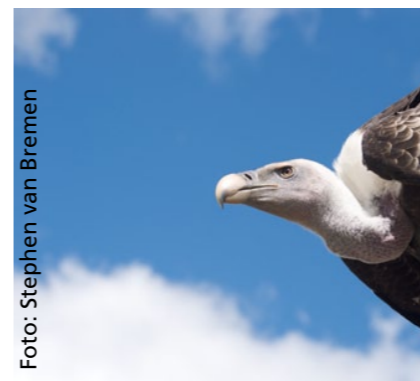
nye politiske plattform at de vil «bidra til gjeldsslette for fattige land gjennom både internasjonale og bilaterale avtaler». Dette er et viktig mål, men ettersom gjeldssletteinitiativene HIPC og MDRI fases ut til neste år bør målet ledsages av arbeid for en ny gjeldsslettemekanisme. Det er allerede en påbegynt prosess i FN-konferansen for handel og utvikling, som vi håper den nye regjeringen vil fortsette å støtte politisk og økonomisk.

Statsbudsjettet 2014

I statsbudsjettet for 2014 som ble lagt fram av den avtroppende regjeringen er det foreslått å kutte i budsjettposten for gjeldsslette og gjeldsrelaterte tiltak med om lag 15 % sammenlignet med fjoråret. Reduksjonen skyldes i hovedsak at det internasjonale gjeldssletteinitiativet HIPC som Norge er en del av utfases i 2014, og det er bare et knippe land igjen som venter på gjeldsslette. En gledelig nyhet er at det foreslås at Norge sletter Sudans gjeld som stammer fra den feilslåtte Skipseksportkampanjen. Målet med den-

ne kampanjen var å redde norsk verftsindustri, og utviklingslands behov ble ikke tatt med i beregningene. Norge vedtok i 2006 å slette denne gjelda på bakgrunn av et medansvar som kreditor, men Sudan og Burma måtte vente til de fikk på plass internasjonalt anerkjente regjeringer. Regjeringen har tidligere slettet Burmas gjeld, så når Sudan får gjeldsslette er det slutten på en lang kamp for gjeldsrettferdighet i Norge. Forslagene ble stående i den nye regjeringens tilleggsproposisjoner.

Lansering av den norske gjeldsrevisjonen

15. august lanserte Utenriksdepartementet verdens første gjeldsrevisjon gjennomført av et utlånerland. Dette var en historisk dag for norsk gjeldsbevegelse, som har kjempet for en slik gjennomgang i en årrekke. Men for at gjeldsrevisjonen skal tas på alvor må regjeringen følge opp funnene i rapporten og slette den gjelda som ikke var i tråd med retningslinjene som

Gjeld er tilbake på IMF's agenda

Gjeld har kommet høyt på den politiske agendaen de siste fem årene. Europeiske land er gjeldstyngede og en tredjedel av lavinntektsland er i ferd med å havne i nye kriser. Et FN-prosjekt om en ny gjeldsslettemekanisme ble lansert i vår, og samtidig ble det klart at Det internasjonale pengefondet (IMF) ikke vil stå på sidelinjen: I løpet av 2013 har de gitt ut en rapport om gjeldsstrukturering, og en ny gjelds-

Argentina vs. Gribbene

I september i år avsto amerikansk høyesterett Argentinas anke mot gribbefondet NML Captital. Denne saken har vært flere runder i det amerikanske rettsystemet etter at gribbefondet vant søksmålet mot Argentina i en rettsal i New York høsten 2012. NML fikk dermed gjennomslag for kravet om full tilbakebetaling på statsobligasjoner som de kjøpte for en billig penge da Argentina var midt i den øko-

var gjeldende da lånene ble gitt. Parallelt med den offisielle revisjonen har SLUG utarbeidet skyggerapporten «Har Norge vært en ansvarlig utlåner?» som gransker tre lånekontrakter til Indonesia, Egypt og Myanmar. Rapportforfatter Maria Dyveke Styve fant at kontraktene knyttet til det indonesiske prosjektet både bryter med flere av FN's prinsipper for ansvarlig utlån og retningslinjene som var gjeldende da lånene ble gitt, og konkluderer at gjelda er illegitim og bør slettes.

strukturingsmekanisme har vært tema på møtene for styrerepresentantene. Til tross for at det er positivt at IMF selv anerkjenner at deres gjeldsarbeid har vært preget av for lite gjeldsslette, for sent, er det viktig å understreke at arbeidet med en ny gjeldsslettemekanisme ikke bør ligge under IMF. En ny, rettferdig gjeldsslettemekanisme bør i stedet legges til et uavhengig organ slik som FN, og ikke IMF eller Verdensbanken som er parter i saken i rollen som utlåner.

Organisasjonsnytt

SLUG har vært igjennom store endringer den siste måneden. I juli flyttet politisk rådgiver Ingrid Harvold Kvangraven til New York for å studere politisk økonomi ved New School. Ingrid har gjort en fabelaktig jobb for SLUG i årene som frivillig og særlig de to årene hun har vært ansatt i sekretariatet. Vi ønsker henne alt godt videre og håper hun kommer tilbake til SLUG som en professor i gjeld! I september tok Kristina Fröberg fra Forum Syd over Ingrids stilling, men arbeidet bare et par måneder ettersom hun takket ja til en stilling i Forum for Utvikling

nomiske krisen i 2001. Argentina anket saken, men i august kom ankeinstansen fram til den samme avgjørelsen. Da henvendte Argentina seg til amerikansk høyesterett i håp om å vinne, men fikk altså avslag av høyesterett også. Dette er en sak internasjonal gjeldsbevegelse har fulgt tett, ettersom en eventuell seier ville hatt store konsekvenser for restrukturering av statlig gjeld verden over. Det er forventet at Argentina vil anke igjen i løpet av de neste månedene.

Christine Lagarde, leder av IMF

og Miljø. I november begynner derfor Maria Dyveke Styve i jobben som politisk rådgiver. Maria har vært med i SLUG i en årrekke, og skrev nylig rapporten «Har Norge vært en ansvarlig utlåner?» Vi er glade for at Maria kunne begynne på kort varsel, og gleder oss veldig til å ha henne med på laget. I styret har Maren Hemsett fra Changemaker blitt erstattet av Kasper Landmark, Eilev Hegstad har blitt erstattet av Tore Storehaug og Nora Hansteen fra Press har blitt erstattet av Astrid Helene Olsen. Velkommen!

Nå er makten i nye hender

Den rødgrønne regjeringen har fått internasjonal anerkjennelse for sin gjeldspolitikken de siste åtte årene. Nå har den blåblå regjeringen tatt over makten. Hva kan vi forvente oss de neste fire årene?

Foto: Scanpix

Tekst: Anna Rømcke Hoiseth
frivillig i SLUG og student ved
Universitetet i Durham

Regjeringsplattformen

Den 7. oktober ble det klart at Høyre og Fremskrittspartiet (FrP) skulle forme Norges nye regjering. Samme dag la de to partiene fram sin regjeringsplattform hvor de presenterte hovedlinjene de ønsker å følge, samt konkrete tiltak de planlegger å gjennomføre. I plattformen står det at regjeringen vil: «Bidra til gjeldsslette for fattige land gjennom både internasjonale og bilaterale avtaler.» Ved å nevne gjeldsslette så tidlig har Høyre og FrP vist engasjement for gjeldsspørsmål. Forhåpentligvis vil de følge opp dette engasjementet med konkrete tiltak, som for eksempel å jobbe for opprettelsen av en global gjeldsslettemekanisme. En slik mekanisme er også i tråd med et annet punkt i plattformen: «Norge skal være en aktiv bidragsyter i å bevare og styrke en forutsigbar internasjonal rettsorden.» I tillegg er Høyre og FrP tydelige på at de «vil legge vekt på åpenhet og etisk bevissthet» i forvaltningen av Statens pensjonsfond utland. En god måte å sette dette ut i live på er å innføre regler for ansvarlig långivning for Oljefondets kjøp av statsobligasjoner.

Partiprogram

Regjeringsplattformen er et viktig utgangspunkt for regjeringen, men den utgjør bare én del av bildet. Partiprogrammene Høyre og FrP gikk til valg på sier også mye om hva slags politikk partiene vil føre. Derfor er det bekymringsfullt at Høyre hverken nevner gjeldsslette eller ansvarlig långivning i sitt program. FrP, derimot, trekker frem at utviklingsland bruker mer penger på å nedbetale gjeld enn de mottar i bistand, og at gjeldsslette derfor kan bidra til et lands utvikling. Videre mener FrP at det må stilles krav til land som får hele eller deler av sin gjeld slettet. Ett av kravene FrP vil stille er at utviklingslandet arbeider for mer markedsøkonomi. Faren ved en slik kondisjonalitet er at den undergraver demokratiske prosesser i landet. Kravet om markedsøkonomi gjør det vanskeligere for land å føre proteksjonistisk handlingspolitikk, som kan være et viktig virkemiddel, spesielt i krisetider. Et friere marked kan også gjøre det vanskeligere for land å bygge opp egen økonomi og desto lettere for internasjonale selskaper å dominere markedet. FrP skal berømmes for å trekke frem viktigheten

av gjeldsslette, men partiet bør være forsiktig med hvilke krav de stiller til utviklingsland.

Venstre og Kristelig Folkeparti

Det virket lenge som om den nye regjeringen kunne bli en koalisjon mellom Høyre, FrP, Venstre og Kristelig Folkeparti (KrF). Uenighetene viste seg å være for store, så de fire partiene endte isteden opp med å utvikle en samarbeidsavtale. Akkurat hvor stort gjennomslag de to småpartiene vil få gjennom avtalen er uvisst. En grunn til å tro at Venstre og KrF vil få betydelig påvirkning er det faktum at Høyre og FrP ikke har flertall i Stortinget på egenhånd. Det betyr at Venstre og KrF kan vippe avstemninger i Stortinget i enten posisjonen eller opposisjonens favør. Den makten kan de to partiene bruke til å påvirke norsk gjeldspolitikken. Venstre og KrF har tatt tydelige standpunkter på områdene SLUG jobber med. Venstre sier i sitt partiprogram at de vil arbeide for opprettelsen av «en internasjonal gjeldsslettemekanisme for behandling av illegitim gjeld og for et bindende internasjonalt regelverk for ansvarlig långivning». I tillegg vil de stille krav om åpenhet hos landene Oljefondet kjøper statsobligasjoner av. KrF lover blant annet å fortsette arbeidet med gjeldsrevisjonen og å «underlegge statsobligasjoner retningslinjer for ansvarlig utlån». De neste fire årene er det opp til KrF og Venstre å sette søkelys på økonomisk rettferdighet og å gjøre ord om til handling.

Ikke bistand

Mange norske bistandsorganisasjoner har grunn til å være skeptiske. Den nye regjeringen vil føre en utenrikspolitikk som først og fremst skal «sikre nasjonale interesser», og den har i sikte å gjennomføre store endringer i norsk bistandspolitikken. Men gjeldspolitikken bør ikke falle innunder bistand. Det handler om å rette opp i gamle feil og å bygge opp et internasjonalt system som forhindrer at slike feil gjentas. Heldigvis har det vært bred enighet blant norske partier om norsk gjeldspolitikken, og det er gode grunner til å tro at den blåblå regjeringen vil føre en ansvarlig gjeldspolitikken de neste fire årene. Spørsmålet blir om regjeringen vil opprettholde den initiativtakende rollen Norge har hatt de siste årene.

Børge Brende tar over posten som Utenriksminister

Foto: Utenriksdept.

Kilder

Regjeringsplattformen: <http://www.hoyre.no/filestore/Filer/Politikkdokumenter/plattform.pdf>

Samarbeidsavtale: <http://www.hoyre.no/filestore/Filer/Politikkdokumenter/Samarbeidsavtale.pdf>

Partiprogram til Høyre, Fremskrittpartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti

ARVEN

gjeldspolitik de siste 15 årene

Foto: Scampix

Fra partiledersdebatten etter Stortingsvalget i 2001. Statsminister Jens Stoltenberg (tv) og Kjell Magne Bondevik fra Krf.

Tekst: Nina Dalgas Vesterager
frivillig i SLUG og student ved HiOA

Med en historisk innsats fra Bondevik- og Stoltenberg-regjeringen har vi i Norge sett begynnelsen på en ansvarlig gjeldspolitik hvor ansvaret for konsekvensene av lån ikke bare ligger på låntaker, men også på långiver.

Handlingsplan for gjeldsslette

I 1998 lanserte regjeringen Bondevik I Gjeldsplan mot år 2000. Planen ble presentert som et norsk bidrag til å redusere gjeldsbyrden til de fattigste og mest gjeldtyngde landene frem mot årtusenskiftet gjennom støtte til HIPC-programmet (Heavily Indebted Poor Countries). I tillegg inneholdt gjeldsplanen en strategi for bilateral gjeld mellom Norge og andre land. Denne gjeldsplanen jobbet Bondevik II regjeringen

videre med, og i 2004 ble Handlingsplan om gjeldsslette for utvikling lagt frem¹. I den reviderte utgaven av gjeldsplanen ble betydningen av gjeldslettetiltak for land som kommer ut av krig og konflikt understreket. Denne gjeldsplanen var nødvendig da vi dessverre så norske feilslåtte bistandsprosjekter som skipseksportkampanjen i blant annet Egypt og Myanmar på 1970-tallet. Etter disse bistandsprosjektene satt mottakerlandene med gjeld til Norge til tross for at de ikke hadde fått noe ut av prosjektene. På verdensbasis finnes det ingen politikk eller regelverk om denne typen gjeld, og derfor ender mange land med å måtte tilbakebetale store beløp for varer de aldri har mottatt.

Historisk gjeldsslette

I 2006 skrev daværende utviklingsminister Erik Solheim historie da han og Stoltenberg-regjeringen, mot Paris-klubbens vilje, annonserte at de ville slette den bilaterale gjelden Egypt og andre land hadde til Norge gjennom skipseksportprosjektet. Myanmar og Sudans illegitime gjeld til Norge

skulle bli slettet den dagen landene fikk en internasjonal anerkjent regjering. Denne bilaterale gjeldssletten ble ikke registrert som en del av bistandsbudsjettet og ble ikke rapportert til OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development) som bistand. Gjeldssletten kom derfor i tillegg til Norges ordinære bistand og gjør dermed Norge til eneste kreditorlandet i OECD som følger dette prinsippet². Denne gjeldssletten var det andre steget i riktig retning mot en legitim gjeldsslettepolitikk.

Progressiv plattform

Siden gjeldssletteinitiativet har den rødgrønne regjeringen arbeidet videre med gjeldsspørsmål. Stoltenberg-regjeringen la stor vekt på å skape oppmerksomhet omkring gjeldspolitik i Soria Moria II i 2009, hvor det står følgende:

«...arbeide for internasjonale gjeldslett mekanismer for behandling av illegitim gjeld, et bindende internasjonalt regelverk for ansvarlig långivning og gjennomføre en norsk gjeldsrevisjon. Kostnadene for bilateral gjeldsslette skal ikke belastes bistandsbudsjettet, og det skal ikke stilles betingelser om privatisering»³.

Dette punktet i Soria Moria II tok utviklingsminister Heikki Holmås opp for behandling da han i august 2012 påbegynte en gjeldsrevisjon hvor man gikk gjennom alle utviklingslands gjeld til Norge for å undersøke om norsk utlånspraksis har vært ansvarlig⁴. Norge hadde i 2012 dessuten en ledende rolle i opprettelsen av FN-prinsippene for ansvarlig låntaking og långivning, som nå er blitt godkjent av 13 land: Argentina, Brasil, Kamerun, Colombia, Gabon, Tyskland, Honduras, Italia, Nepal, Mauritius, Marokko, Paraguay og Norge⁵.

Siste seier

Gjeldsrevisjonen ble gjennomført av konsultasjonsselskapet Deloitte AS og var klar i august 2013. Revisjonen fastslo at det finnes 33 kontrakter mellom Norge og utviklingsland. Disse kontraktene står mellom 7 utviklingsland og Norge: Egypt, Indonesia, Myanmar, Pakistan, Somalia, Sudan og Zimbabwe. Deloitte har konkludert med at flere av kontrak-

tene er mangelfulle, og ville kanskje ikke ha blitt gjennomført om dagens FN-prinsipper hadde eksistert den gang. Deloitte fant blant annet alvorlige feil og mangler ved et prosjekt i Indonesia hvor man ville bygge et bølgekraftverk, og et prosjekt i Egypt hvor man ville bygge en containerhavn (les mer om gjeldsrevisjonen på side 13–14)⁶.

Med en ferdigstilt gjeldsrevisjon har Stoltenberg-regjeringen tatt det tredje steget mot en ansvarlig långiverpolitikk. Nå blir det den blåblå regjeringens ansvar å videreføre det gode arbeidet og bruke gjeldsrevisjonen til det den er beregnet til: Å slette den gjelden som kan betegnes som illegitim.

1: <http://www.regjeringen.no/upload/kilde/ud/rap/2004/0043/ddd/pdfv/210149-handlingsplan.pdf>

2: http://slettgjelda.no/no/tema/norsk_gjeldspolitik/

3: <http://arbeiderpartiet.no/file/download/26245/375130/version/1/file/Politisk+plattform+2009-2013.pdf>

4: http://slettgjelda.no/no/tema/norsk_gjeldspolitik/

5: Deloitte (2013) Norwegian Debt Audit; Styve, Maria Dyveke (2013) Has Norway been a responsible lender? SLUG⁶ Deloitte (2013) Norwegian Debt Audit

6: Deloitte (2013) Norwegian Debt Audit

SLUG oppfordrer daværende miljø- og utviklingsminister Erik Solheim til å påvirke andre land til å slette illegitim gjeld. (2007)

Illegitim gjeld ble en del av norsk politikk i den utvidede gjeldsplanen til Hilde Frafjord Johnson i regjeringen Bondevik II - Handlingsplan om gjeldsslette for utvikling (2004)

Heikki Holmås annonserer den norske gjeldsrevisjonen. (2012)

DE BORGERLIGES ANSVAR

Etter et tilbakeblikk på de rødgrønnes innsats er det tid for å rette blikket fremover. Hvordan kan en regjering av Høyre og FrP, støttet av Venstre og KrF, ta arbeidet med gjeld og ansvarlig långivning videre?

16. oktober 2013: Solberg-regjeringen er samlet på Statsministerens kontor

Første rekke fra venstre: utenriksminister Børge Brende, statsråd ved Statsministerens kontor Vidar Helgesen, finansminister Siv Jensen, statsminister Erna Solberg, kommunal- og moderniseringsminister Jan Tore Sanner, samferdselsminister Ketil Solvik-Olsen.

Andre rekke fra venstre: helse- og omsorgsminister Bent Høie, barne-, likestillings- og inkluderingsminister Solveig Horne, klima- og miljøvernminister Tine Sundtoft, kultur- og kirkeminister Thorhild Widvey, fiskeriminister Elisabeth Aspaker, nærings- og handelsminister Monica Mæland.

Tredje rekke fra venstre: kunnskapsminister Torbjørn Røe Isaksen, forsvarsminister Ine Marie Eriksen Søreide, justis- og beredskapsminister Anders Anundsen, arbeids- og sosialminister Robert Eriksson, olje- og energiminister Tord Lien, landbruks- og matminister Sylvi Listhaug.

Foto: Thomas Haugersveen

Tekst: Kasper Landmark
styremedlem i SLUG og medlem i Changemaker

Stort sprik mellom partiene

SLUGs gjennomgang av partiprogrammene i forkant av valget viste at det er store forskjeller mellom de borgerlige partiene. Venstre og KrF sticker seg frem som de to partiene på borgerlig fløy med tydeligst politikk på gjeldsområdet. I partiprogrammene har de gjort klart at de støtter den tidligere regjeringens arbeid, og vil gå lengre ved å underlegge statsobligasjoner retningslinjer for ansvarlig utlån.

Når det gjelder Høyre og FrP's politikk er det større usikkerhet. FrP anerkjenner i sitt partiprogram at store gjeldsbyrder er et hinder for utvikling, men ønsket om å stille blant annet markedsøkonomiske betingelser for ettergivelse av gjeld minner om en 80-tallspolitikk få gjeldsaktivister ønsker tilbake. Høyres partiprogram er på sin side blottet for gjeldsproblematikk, men utviklingspolitisk talsmann Peter S. Gitmark har tidligere uttalt at utlån bør følge «do no harm»-prinsippet og at han «håper og tror at utlån får et overordnet etisk regelverk». Hva blir politikken i praksis?

Vil bidra til gjeldsslette

7. oktober la Høyre og FrP frem den nye regjeringsplattformen. I det aller siste punktet under «Utviklingspolitikk» skrives det at regjeringen vil «bidra til gjeldsslette for fat-

tige land gjennom både internasjonale og bilaterale avtaler». Det er positivt at gjeld har fått et eget punkt i plattformen, men regjeringen må ikke glemme at de internasjonale gjeldsletteinitiativene som Norge støtter fases ut i 2014, og det ikke finnes en ny gjeldslette mekanisme som kan ta over for disse. Hvis regjeringen mener alvor med denne målsettingen, må den altså ledsages av arbeidet for en ny, uavhengig gjeldslette mekanisme. For at Norge skal kunne fortsette å lede an i internasjonale prosesser og være en forkjemper for gjeldsrettferdighet og ansvarlig långivning har vi gitt vår nye utenriksminister Børge Brende fire konkrete utfordringer vi håper han vil ta tak i.

Utfordring nr. 1: Ta gjeldsrevisjonen videre!

Norge har skrevet historie ved å være første utlånerland som gjennomfører en gjeldsrevisjon, og som første land som anvender FNs prinsipper for ansvarlig utlån og låneopptak. I august i år la konsulentfirmaet Deloitte frem sin granskning av Norges utlånsportefølje. Deloitte konkluderte med at 31 av 33 lånekontrakter til utviklingsland ikke er i tråd med FNs prinsipper for ansvarlig utlån. De fant også at fire av de 33 kontraktene ikke var i tråd med gjeldende retningslinjer. SLUGs egen studie (som du kan lese mer om på side 13–14) finner at lånene til Indonesia er illegitime og må slettes. Vi håper den nye regjeringen vil følge opp denne viktige revisjonen og slette gjeld som stammer fra uansvarlige utlån.

I dag finnes det ingen internasjonalt anerkjente retningslinjer som regulerer lånetransaksjoner mellom land. Derfor har SLUG vært en pådriver for at Norge skal støtte FNs arbeid med prinsipper for ansvarlig långivning og utlån. 15 slike prinsipper ble lansert i april 2012, og den norske gjeldsrevisjonen markerte den første anvendelsen av dem. Dette var et bevis på at prinsippene kan implementeres i nasjonale lover for utlån og låneopptak, og ikke er et utopisk prosjekt som ikke lar seg gjennomføre. I kjølvannet av lanseringen

av revisjonen har en rekke utviklingsland vist interesse for prinsippene, og vi håper den nye regjeringen vil følge opp dette, og fortsette å støtte FNs arbeid med videreutvikling og implementering av prinsippene.

Vi utfordrer regjeringen til å følge opp resultatene fra den norske gjeldsrevisjonen samt vurdere nåværende norsk utlånspraksis og innføre retningslinjer for all norsk utlån til utviklingsland, inkludert gjennom Garanti-instituttet for Eksportkreditt og Statens Pensjonsfond – Utland.

Utfordring nr. 2: Innfør etiske retningslinjer for Oljefondets kjøp av statsobligasjoner!

Det norske folk er eiere av verdens største statlige pensjonsfond, Oljefondet. År etter år vinner dette fondet priser for ansvarlighet og åpenhet, noe blant annet de etiske retningslinjene for fondet kan ta honnør for. Men det er en del av Oljefondets utlånsportefølje som ikke er underlagt etiske retningslinjer, nemlig investeringer i statsobligasjoner. Å utstede en statsobligasjon er i praksis som å ta opp et lån. Pengene blir frigjort i utstederlandets statskasse og disse pengene kan brukes på hva som helst. Den som kjøper statsobligasjonen kjøper statsgjeld og blir da en långiver. Omtrent 15–20 prosent av Oljefondets investeringer gjøres i slik statsgjeld, uten at det foreligger andre retningslinjer enn at man ikke skal investere i land der det foreligger internasjonale sanksjoner. I praksis gjelder dette bare Burma.

Mange utviklingsland har nylig begynt å utstede statsobligasjoner for å få tak i billig kreditt, og risikerer å havne i nye gjeldskriser, ifølge Det internasjonale pengefondet (IMF). Som verdens største investeringsfond må Norge gå foran med et godt eksempel og sørge for at disse investeringene omfattes av de etiske retningslinjene og prinsippene

om ansvarlig långivning. Dette for å hindre at pensjonsfondet bidrar til grove brudd på menneskerettighetene, eller bidrar til oppbyggingen av ikke-bærekraftig gjeld.

Vi utfordrer regjeringen til å innføre krav om åpenhet i politiske beslutningsprosesser i utstederlandet som en forutsetning for at Oljefondet investerer i statsobligasjoner.

Utfordring nr. 3: Forsett arbeidet for ny gjeldslette mekanisme!

En rekke lavinntektsland og en del mellominntektsland står i fare for å havne i en ny gjeldskrise på grunn av finanskrisen. De eksisterende internasjonale gjeldslette-mekanismer, Heavily Indebted Poor Countries Initiative (HIPC) og Multilateral Debt Relief Initiative (MDRI), fases ut i 2014, og har ikke kapasitet til å håndtere nye gjeldskriser. Behovet for en ny type mekanisme har aldri vært større. Det fins allerede flere konkrete modeller for hvordan en slik mekanisme kan se ut. Parallelt med arbeidet for en ny gjeldslette mekanisme er det viktig å se på arbeidet med et internasjonalt regelverk basert på FNs prinsipper for ansvarlig utlån og låneopptak, som kan forhindre at ny illegitim gjeld bygges opp, og redusere risikoen for en ny gjeldskrise.

Vi utfordrer regjeringen til å lede an i det internasjonale arbeidet med illegitim gjeld og ansvarlig finansiering, og jobbe for at det etableres en uavhengig, åpen og rettferdig mekanisme for behandling av illegitim og ubetalbar gjeld. Som et ledd i dette bør Regjeringen arbeide for en internasjonalt anerkjent definisjon av begrepet illegitim gjeld og for et internasjonalt bindende regelverk for ansvarlig långivning.

Utfordring nr. 4: Jobb for utviklingslandenes økonomiske handlingsrom!

Finanskrisen og gjeldskrisen i Europa har styrket de internasjonale finansinstitusjonenes (IFInes) rolle, spesielt IMF. De nylig gjennomgåtte reformprosessene i Verdensbanken og IMF endte med mikroskopiske endringer. Undersøkelser viser få, om noen, endringer i kondisjonalitets-praksisen. Dette til tross for at de landene som i størst grad har fulgt kravene fra IFIne, er de som er mest sårbare for finanskrisen. I tillegg fører nå de vestlige landene selv i stor grad en motkonjunkturpolitikk som er stikk i strid med kravene som blir stilt til de fattigste landene. Det er viktig at utviklingslands handlingsrom i økonomisk politikk utvides slik at også de får større mulighet til å motvirke de negative konsekvensene av finanskrisen, og at de får et tilstrekkelig demokratisk handlingsrom i utformingen av egne strategier.

Vi utfordrer regjeringen til å jobbe for en demokratisering av de internasjonale finansinstitusjonene, med større innflytelse for utviklingslandene. I tillegg må det politiske handlingsrommet for utviklingsland i forbindelse med låneopptak og gjeldslette styrkes. Regjeringen bør sørge for at Norge ikke støtter programmer som stiller krav om en spesifikk makroøkonomisk politikk, som ikke respekterer den økonomiske politikken et lands innbyggere har stemt frem, eller som hindrer stater i å ha et fungerende demokratisk handlingsrom.

HAR NORGE VÆRT EN ANSVARLIG UTLÅNER?

Tekst: Maria Dyveke Styve
politisk rådgiver i SLUG

Som første kreditorland i verden gjennomførte Norge i 2012 en gjeldsrevisjon av utestående fordringer fra utviklingsland. Dette var banebrytende, og har blitt lagt merke til internasjonalt. Dessverre viser revisjonen at Norges utlån ikke lever opp til standarden som nå er blitt satt av FNs retningslinjer for ansvarlig utlån og låneopptak. SLUG har nylig lansert en skyggerapport som så på utvalgte lån til Indonesia, Egypt og Myanmar og fant flere eksempler på illegitim gjeld. SLUG forventer at den nye regjeringen vil følge opp gjeldsrevisjonen og slette all gjeld som stammer fra uansvarlige utlån.

SLUG, Kirkens Nødhjelp og Changemaker har jobbet hardt over lang tid for at Norge skulle gjennomføre en gjeldsrevisjon, og det var en viktig seier for gjeldsbevegelsen da revisjonen ble til virkelighet i 2012. Det var også viktig at utlånene skulle måles opp imot FNs prinsipper for ansvarlig utlån og låneopptak, som ble lansert av UNCTAD i 2012. Et team fra Deloitte fikk i oppdrag å gjennomføre revisjonen, og den ferdige rapporten ble lansert i august i år.¹

Dette var et svært viktig steg i riktig retning, men likevel er det flere mangler i Deloitte sin revisjon. For det første er Deloittes konklusjoner svake i forhold til de funnene revisjonen faktisk gjør. I 31 av 33 lånekontrakter viser revisjonen at Norge i liten grad har opptrådt som en ansvarlig utlåner i henhold til FNs prinsipper. Et uttalt mål med gjeldsrevisjonen var nettopp å gi en normativ vurdering av kontraktene, så selv om FNs prinsipper ikke gjaldt da utlånene ble gitt, er det likevel nødvendig at dette funnet får konsekvenser. For det andre mangler Deloitte sin rapport en grundig tolkning av prinsippene, som er nødvendig for å bidra til å gjøre prinsippene anvendbare i praksis. For det tredje er det en mangel at Deloitte i svært liten grad har vært i kontakt med sivilsamfunn i de relevante landene.

SLUGs skyggerevisjongikk igjennom et mindre utvalg av kontrakter fra Indonesia, Egypt og Myanmar, og anvendte både FNs prinsipper for ansvarlig utlån og Eurodad-charteret for å vurdere utlånene.² I tillegg omfattet skyggerapporten en grundig gjennomgang og tolkning av FN prinsippene, inkludert hvordan disse kan forstås i lys av debatten om illegitim gjeld. Skyggerapporten konkluderer med at de utvalgte utlånene inneholder en rekke brudd på både Eurodad-charteret og FNs prinsipper for ansvarlig utlån.

Gjelden som Indonesia skylder Norge stammer fra lån gitt til å kjøpe miljøteknologi på midten av 1990-tallet. I 2009 utga SLUG en rapport som fastslår at disse prosjektene var feilslått utviklingspolitikk.³ De norske eksportørene brøt

avtalene de hadde inngått og istedenfor bølgekraftverk og marin miljøteknologi, satt Indonesias befolkning igjen med en gjeldsbyrde for prosjekter som aldri ble realisert, og som ble tatt opp av Suhartos illegitime regime. Bistandspenger ble anvendt, uten at Indonesias befolkning sitter igjen med noen positive utviklingseffekter. Gjelden Indonesia har etter disse prosjektene er helt klart illegitim og bør slettes.

I Egypt bygget norske eksportører en containerterminal på midten av 1980-tallet. Dette prosjektet illustrerer de grunnleggende utfordringene knyttet til mangelen på lokal økonomisk utvikling i prosjekter finansiert gjennom eksportkreditter, selv når de stemples som «utviklingsfremmende». Kun en brøkdel av midlene går til lokal virksomhet, og dermed skaper selv de største byggeprosjektene få muligheter for lokale bedrifter. Rapporten tar også for seg norske investeringer i egyptiske statsobligasjoner i 2007, en periode da det egyptiske regimet ble stadig mer autoritært. Gitt at utstedelsen av statsobligasjoner frigir statlige ressurser som kan brukes fritt, er det problematisk å investere i statsobligasjonene til undertrykkende regimer.

Studien som presenteres i skyggerapporten av Myanmar gjeld er et tydelig eksempel på hvordan bistandspenger kan gå til prosjekter som kjøperen faktisk ikke er interes-

HAS NORWAY BEEN A RESPONSIBLE LENDER?

A shadow report of the Norwegian Debt Audit

Skyggerapporten kan lastes ned fra slettgjelda.no

sert i eller har behov for, og på hvordan diplomatisk press kan brukes for å fremme Norges kommersielle interesser. Den norske regjeringen har allerede slettet denne gjelden, som en del av slettingen av gjelden etter Skipseksportkampanjen.

SLUG forventer at den nye regjeringen kommer til å følge opp funnene fra både Deloitte sin revisjon og SLUGs skyggerapport, og slette all gjeld som stammer fra uansvarlige utlån. Videre er det svært viktig at FN-prinsippene både implementeres i nærværende norsk utlånspraksis, og at regjeringen arbeider for å fremme prinsippene internasjonalt. Norge har satt et svært viktig eksempel ved å gjennomføre en gjeldsrevisjon, og må fortsette å spille en ledende rolle på den internasjonale gjeldsarenaen.

1: Deloitte, Norwegian Debt Audit (Oslo: Ministry of Foreign Affairs, 2013). Se http://www.regjeringen.no/upload/UD/Vedlegg/Utvikling/report_debt2013.pdf.

2: Maria Dyveke Styve, Has Norway Been a Responsible Lender? (Oslo: SLUG, 2013). Se http://slettgjelda.no/filestore/Skyggerapport_2013_Web.pdf.

3: Magnus Flacké, Is Indonesia's Debt to Norway Illegitimate? (Oslo: SLUG and INFID, 2009). Se http://slettgjelda.no/filestore/indonesiarapport_Web.pdf.

Internasjonal interesse for den norske gjeldsrevisjonen

De blåblå har fått en gjeldspolitisk gavepakke fra de rødgrønne: Aldri har interessen for norsk gjeldspolitikk vært større globalt.

Tekst: Gina Ekholt
daglig leder i SLUG

- Denne gjeldsrevisjonen bør inspirere andre långivere til å revurdere gamle og byrdefulle låneavtaler, skrev Bill Gates om den norske gjeldsrevisjonen i en kommentar i Dagens Næringsliv tidligere i høst.

På tross av entusiasmen til Gates og en rekke medieoppslag i flere europeiske aviser som greske Epikaira og britiske The Guardian, har ikke norske UD blitt nedringt av myndigheter som er interessert i å følge i Norges fotspor. Det var derfor gledelig at tidligere utviklingsminister Heikki Holmås tok initiativ til å fronte revisjonen under FNs høynivåuke i New York i september.

-Revisjonen viser at hvis det finnes en vilje finnes det en vei, konstaterte Holmås, men kunne ikke love at regjeringen ville slette gjeld basert på revisjonens konklusjoner.

Yuefen Li, leder for gjeldsarbeidet i FN-konferansen for handel og utvikling (UNCTAD) presenterte FNs prinsipper for ansvarlig utlån og låneopptak som revisjonen er basert på.

-Revisjonen er det første forsøket på å implementere prinsippene på et nasjonalt nivå, den gir et løft til gjennomførin-

gen av prinsippene, og dermed et løft til reformeringen av hele den internasjonale finansarkitekturen, sa Li.

Li var likevel enig med Holmås i at en revisjon ikke nødvendigvis må følges av gjeldsslette. Hun fikk motstand av Jesse Griffiths, direktør for det europeiske gjeldsnettverket Eurodad, som mente at norske myndighetene må følge opp revisjonens funn og slette gjeld som er illegitim og som aldri har kommet befolkningen til nytte.

Karstein Haarberg fra konsulentfirmaet Deloitte som gjennomførte revisjonen trakk fram fordelene med gjeldsrevisjoner fremfor å vente på utarbeidelse av nye gjeldslettemekanismen: - Gjeldsrevisjoner kan gjennomføres umiddelbart,

Si til kapitalmarkedet hva du skal gjøre og gjør det!

- Karstein Haarberg

sa Haarberg og påpekte også at det ikke nødvendigvis vil få negative konsekvenser for land som gjennomfører en revisjon. Ecuador er et eksempel på et land som gjennomførte en gjeldsrevisjon, nektet å betale illegitim gjeld, uten at det fikk langvarige konsekvenser for kredittverdigheten: - Det handler om tillit, sa Haarberg, - Si til kapitalmarkedet hva du skal gjøre og gjør det!

Amar Bhattacharya, direktør for G-24, en arbeidsgruppe i IMF og Verdensbanken som består av 24 utviklingsland, ga sin støtte til revisjonen og ble så inspirert av seminaret at han inviterte deltagerne i FN til et nytt seminar under årsmøtene til Verdensbanken og IMF uken etter.

På møtet i G-24 kom en rekke representanter fra gruppen, inkludert India, Brasil, Argentina og Sør-Afrika, for å lære om den norske gjeldsrevisjonen og FNs prinsipper. SLUG var invitert for å legge frem revisjonens metode og funn, og presentere sivilsamfunnets kritikk. SLUG oppfordret både utlåner- og låntagerland i G24 til å selv å gjennomføre revisjoner for å undersøke hvorvidt man mottar nedbetalinger på, eller betaler ned, illegitim gjeld.

Før jul skal SLUG legge frem den norske gjeldsrevisjonen for EU-parlamentet i Brussel. Ettersom gjeldskriser nå er et utstrakt problem i både rike og fattige land har interessen for verktøy som gjeldsrevisjoner økt betraktelig. Vi håper at den nye regjeringen vil samarbeide for å promotere Norges krafttiltak på dette feltet.

Foto: G24

Gina Ekholt, daglig leder i SLUG holder innlegg på G24s møte under årsmøtene til Verdensbanken og IMF

NORGE MÅ STANSE LÅN TIL SYRIA

Foto: James Gordon

Tekst: Kristina Fröberg
tidligere politisk rådgiver i SLUG

Norges nye regjering bør arbeide for at Det internasjonale pengefondet (IMF) erklærer lån til Syria illegitime. Dette kan stoppe finansiering av våpenkontrakter og oljeinvesteringer som gagnar Assad, og er en måte å motvirke et brutalt regime uten de menneskelige og økonomiske kostnadene som en militæraksjon innebærer.

Mer enn 100 000 mennesker har blitt drept på brutale måter siden Assad-regimet i Syria angrep fredlige protester, og mer enn 2 millioner mennesker er nå på flukt utenfor landets grenser. Å erklære regimet som en illegitim låntager vil sende et tydelig signal til investorer om at de ikke kan forvente pengene tilbake og på den måten bremse lån som benyttes av militæret eller Assad-regimet. Dette skiller seg fra mer tradisjonelle handelssanksjoner som kan øke profitten for noen bedrifter og samtidig ramme sivilbefolkningen.

Nå oppmaner gjeldsbevegelsen i USA Obama og Kongressen til å erklære Syria illegitimt for å stanse lån til re-

gimet. Like viktig er det at IMF kommer på banen, ettersom institusjonen har et internasjonalt mandat til å vurdere den økonomiske situasjonen til medlemsland.

Norge deler en post i IMF's styre med nordiske og baltiske land. I denne perioden er det norske Audun Grønn som vokter denne posten, noe som gir Norge et ansvar for å initiere en sterk nordisk/baltisk stemme i IMF for å erklære lån til Syria illegitime. Vi oppfordrer utenriksminister Børge Brende til å få med seg andre nordiske ministre til å foreslå at en mekanisme innrettes i IMF som kan erklære lån til regimer som begår voldsomme brudd mot menneskerettigheter illegitime.

Norske myndigheter har støttet et arbeid i FN med prinsipper for ansvarlig utlån (se side 15-16). Følger man disse prinsippene vil lån til Syria være umulige. De fortløpende lånene til Syria viser behovet for at land og institusjoner som IMF implementerer prinsippene, og at det opprettes en gjeldslettemekanisme som kan slette gjeld som bryter med prinsippene, slik at det som i dag er soft law, får tenner.

Men Syrias folk har ikke råd til å vente på at verdenssamfunnet skal implementere et rettferdig og bærekraftig lånesystem. I mangel på dette må Norge markere at de tar avstand fra regimets brudd mot menneskerettigheter, og heve sin stemme i IMF for å stoppe lån til Syria.

FN tar nye grep men IMF holder tilbake

Foto: Michael Renner/Flickr

Foto: Simone D. McCourtie/World Bank

Tekst: Kristina Fröberg
tidligere politisk rådgiver i SLUG

FN har utviklet prinsipper for ansvarlige lån og arbeider for en gjeldsslettemekanisme og kan derfor få en viktig rolle for mer rettferdige lån og gjeldsslette i fremtiden. FNs arbeid ønskes velkommen av NGOer fordi FN ikke selv er en utlåner, og kan derfor spille en mer nøytral rolle i gjeldstvister enn for eksempel IMF. Men i realiteten er det fortsatt IMF som har størst makt over gjeldssletteprosesser, og på årsmøtene 2013 gjorde de tydelig at de ikke ser et behov for en ny gjeldsslettemekanisme.

I april 2012 lanserte FN-konferansen for handel og utvikling (UNCTAD) prinsipper for ansvarlig lån og låneopptak både for långivere og låntakere. Prinsippene er utarbeidet av en ekspertgruppe med deltakere fra sivilsamfunn, privat sektor og akademikere, som også var i dialog med internasjonale organisasjoner og en rekke land. Prinsippene er basert på «best practise», altså en samling av de beste av prinsippene som allerede anvendes, og er derfor realistiske å gjennomføre. Arbeidet med prinsippene ble finansiert av Norge.

Dette er første gang en internasjonal organisasjon har utarbeidet prinsipper for ansvarlige lån og låneopptak. Det er til sammen 7 for långivere og 8 for låntakere – som tar sikte på å sikre;

- at lånet tas av en person som er ansvarlig for å beskytte borgernes interesse
- at låntakeren får nok informasjon om lånet fra långiveren
- at långiveren gjør en realistisk vurdering av låntakerens mulighet for tilbakebetaling
- at långiveren undersøker lånets miljømessige, sosiale, kulturelle og sivile effekter når lånet finansierer et prosjekt
- at låntageren offentliggjør lånekontrakten
- at långivere er forpliktet til å samarbeide for å oppnå konsensus om gjeldsrestrukturering hvis låntageren ikke klarer tilbakebetaling, og at dette må skje raskt og ryddig

SLUG mener at prinsippene er et svært viktig steg mot ansvarlig långivning, men at innholdet må defineres tydeligere for å sikre ansvarlige utlån. For eksempel må prinsippene gi klarhet i hva som er et økonomisk bærekraftig lån, og sikre at stater må kunne finansiere grunnleggende menneskerettigheter som helse og utdanning før tilbakebetaling av lån. SLUG mener og at lånene ikke må være knyttet til skadelige vilkår som for eksempel offentlige anskaffelser, og at det må tydeliggjøres at parlament skal godkjenne lån.

Derfor gleder det SLUG at UNCTAD har fått finansiering av den norske regjeringen for å utarbeide retningslinjer for implementering av prinsippene, og for å utarbeide et for-

slag til en ny gjeldsslettemekanisme. UNCTAD skal også gi konkrete forslag til hvordan gjeldsslettemekanismen skal gjennomføres, og arbeide for en internasjonal konsensus omkring dette.

Hittil har 13 land sluttet seg til prinsippene. Dette innebærer ikke at de må følge dem, det er bare en offisiell støtte til prinsippene. Prinsippene er enn så lenge såkalt «soft law», men hvis flere slutter seg til dem og begynner å implementere dem er forhåpningen at de etter hvert kan bli «hard law», som må følges av landene som har sluttet seg til dem. Men for at prinsippene virkelig skal få tenner er det avgjørende at de følges av en uavhengig og åpen gjeldsslettemekanisme.

For å få flere land å slutte seg til prinsippene, og anvende dem slik Norge gjorde i sin gjeldsrevisjon, holdt SLUG et seminar på FNs høynivåmøte i New York i september sammen med Utenriksdepartementet og UNCTAD om prinsippene og revisjonen. To uker senere holdt SLUG et lignende seminar på Verdensbankens og IMF's årsmøter i Washington sammen med The Intergovernmental Group of 24, som er en samarbeidsorganisasjon for 24 utviklingsland. På seminarene fikk både prinsippene og Norges gjeldsrevisjon mye positiv oppmerksomhet og tilbakemelding.

Under IMF's årsmøte i Washington holdt IMF også et eget seminar om temaet «Sovereign Debt Restructuring». Der var alle deltakere i panelet enige om at det nåværende systemet for gjeldsslette ikke fungerer tilfredsstillende. I forkant av møtene hadde IMF-ansatte gitt ut en rapport kalt «Sovereign Debt Restructuring – Recent Developments and Implications for the Funds Legal and Policy Framework», som blant annet konkluderer at tidligere gjeldsslette ofte vært «too little – too late», plaget av gribbefond, og på bakgrunn av dette foreslår de nye løsninger.

Derfor er det en skuffelse at IMF kun besluttet å styrke nåværende reguleringer og system på årsmøtene, blant annet gjennom såkalte «collective action clauses». Dette innebærer at kreditorer signerer klausuler i lånekontrakter som sier at de må underordne seg en felles gjeldsrestrukturering, som kan hjelpe i kampen mot gribbefond. Men slike klausuler hjelper ikke mot at det gis for lite gjeldsslette altfor sent, eller at land betaler på illegitim gjeld, og det fører heller ikke til mer ansvarlige lån. For at dette skal oppnås trengs det en uavhengig og åpen gjeldsslettemekanisme som tar hensyn til prinsipper for ansvarlige lån og et bærekraftig gjeldsnivå som sikrer at landet kan ivareta menneskerettighetene.

Utviklingen i FN og IMF viser at SLUG er nærmere å nå sitt mål om en uavhengig og åpen gjeldsslettemekanisme som tar hensyn til prinsipper for ansvarlige utlån enn noensinne tidligere. Men vi ser også at det fortsatt kommer gjenstår mye arbeid for den internasjonale gjeldsbevegelsen før det blir oppnådd.

Takk til dere!

Tekst: Gina Ekholt
daglig leder i SLUG

Et par uker etter valget dumpet det ned et hyggelig brev i postkassen vår her på SLUG-kontoret. Brevet var fra avtroppende statssekretær i Utenriksdepartementet, Arvinn Gadgil. I brevet skriver han om de utviklingspolitiske seirene de rødgrønne har fått til i sin regjeringsperiode, nasjonalt og internasjonalt. Gadgil er stolt av korrupsjonsarbeidet, bistandsmålet og arbeidet med å bevare regnskogen. Og så er han stolt av norsk gjeldspolitik, og sier at det er mye takket være SLUGs innsats at Norge har fått gjennomført verdens første kreditor-initierte gjeldsrevisjon og sikret internasjonal tilslutning til FNs Prinsipper for ansvarlig långiving og låneopptak.

Som ansatt i en sivilsamfunnsorganisasjon som jobber med internasjonale finanssystemer kan hverdagen tidvis kjennes som en evig kamp mot noe urokkelig, eller i beste fall svært tungt bevegelig. Etter åtte år med en gjeldspolitisk progressiv regjering har vi i Norge nok hatt det lettere enn våre kollegaer internasjonalt. Etter et valg som endte med regjeringskifte er det fint å gjøre opp regnskapet. Vi har virkelig stått på de siste åtte årene (eller de siste 19 årene for å være helt korrekt). Ja, det er faktisk takket

Arvinn Gadgil

være norsk gjeldsbevegelse at vi har kommet så langt som vi har, og at Norge leder an viktige prosesser i FN for en ny, rettferdig gjeldslettemekanisme.

Arvinn takker oss for inspirerende og godt samarbeid på gjeldsområdet, men det er ikke bare det lille SLUG-sekretariatet han har å takke, vi er et nettverk av over 40 medlemsorganisasjoner og en flokk med engasjerte frivillige. Så jeg vil derfor gjerne sende takken videre: Takk til Bjørg Hauer som begynte å snakke om gjeldsrevisjoner allerede på 90-tallet, takk til Kjetil Abildsnes som var trofast mot gjeldssaken i så mange år og jobbet iherdig og strategisk med å overbevise byråkrater og politikere, takk til Knut Hjelleset som har kommet med kreative og skarpe innspill til gjeldsrevisjonsprosessen, og takk til våre venner i Jubilee Ireland, Jubilee UK og Eurodad som har vist overraskende stor interesse for norsk gjeldspolitikk og hjulpet oss å legge press på beslutningstakere i Norge og i verden.

Og sist men ikke minst, takk til alle dere gjeldsentsiaster som følger med på gjeldskampen hjemmefra, som heier på utviklingsland og aktivistene og som støtter oss i arbeidet for gjeldsrettferdighet. Nå blar vi om til et nytt kapittel og skal jobbe for at gjeldspolitikken til den nye regjeringen holder riktig kurs, slik at Norge fortsetter å lede an internasjonalt for rettferdig långiving og gjeldslette. Takk for runde én, nå er vi klare for runde to.

Foto: Kjetil Abildsnes

SLUG

Kontakt oss på slug@slettgjelda.no. Du kan også støtte SLUG økonomisk – bli støtte-medlem selv eller gi bort støtte-medlemskap til noen i gave. Les mer om støtte-medlemskap på www.slettgjelda.no/gjeldsletter

Gjennom å bli gjeldsletter er du med og støtter SLUGs arbeid for en mer rettferdig verden. En rettferdig verden kan ikke oppnås uten å forandre på strukturene som skaper urettferdigheten.

Siden 1994 har SLUG, sammen med sine over 40 tilsluttede organisasjoner, fått Norge til å være en aktiv pådriver for gjeldslette og nå i senere tid slette av illegitim gjeld. Gjelda etter skipseksportkampanjen på slutten av 70-tallet ble endelig slettet i 2006 av Erik Solheim. «Det hadde aldri gått uten dere,» sa han på pressekonferansen til SLUG og resten av gjeldsbevegelsen.

Det aller meste av SLUGs arbeid blir gjennomført av frivillige, og vi får gjort mye med knappe økonomiske ressurser. Hver eneste krone som kommer inn vil bidra til å styrke det politiske arbeidet vårt.

Slett U-landsgjelda (SLUG) er en nettverksorganisasjon med over 40 tilsluttede organisasjoner. Aktivister og støttespillere sprer informasjon til opinion og beslutningstakere, og arbeider opp mot regjering og storting for å sette gjeld på dagsorden. SLUG spiller en viktig rolle også internasjonalt, som en del av den globale gjeldsbevegelsen.

SLUGs krav

Utgangspunktet for SLUGs arbeid er følgende krav og prinsipper, støttet av de tilsluttede organisasjonene:

1. Umiddelbar sletting av all illegitim gjeld, og all gjeld som ikke kan betjenes uten at det går på bekostning av grunnleggende menneskerettigheter.
2. At gjeldslette og nye lån ikke betinges av kondisjonaliteter som undergraver demokratiske prosesser.
3. At alle typer utlån underlegges retningslinjer for ansvarlig finansiering.

Kravene må gjennomføres etter følgende prinsipper:

- Sletting av gjeld skal ikke redusere bistanden.
- Hensikten med gjeldslette er fattigdomsbekjempelse, samfunnsutvikling og å styrke demokrati og selvbestemmelse i land i Sør. Det må være åpenhet og innsyn rundt bruken av midlene.
- Gjeldsletting må sees i sammenheng med større strukturelle og institusjonelle endringer på globalt nivå som skaper jevnere maktforhold mellom nord og sør, samt forhindrer nye gjeldskriser.
- Det er to parter i enhver låneavtale. Tvister om tilbakebetaling skal løses av en nøytral tredjepart.

Medlemsorganisasjoner: Alternativt nettverk, Arbeidernes Ungdomsfylking, ATTAC, Caritas Norge, Changemaker, Delta Internasjonalt, Det Norske Misjonsselskap, Det Norske Misjonsselskaps Ungdom, Europeisk Ungdom, Fagforbundet, Fellesrådet for Afrika, Foreningen for internasjonale vann- og skogstudier (FIVAS), FORUT, Framtiden i våre hender, Internasjonal kvinneliga for fred og frihet (IKFF), KFUK-KFUM Global, Kirkens Nødhjelp, KRFU, Kvekerne, Kvinnefronten, Korsvei, Latin-Amerikagruppene i Norge (LAG), Mellomkirkelig råd for Den norske kirke, Miljøpartiet De Grønne, Natur og ungdom, Networkers South North, Norges KFUK/KFUM, Norges kristelige studentforbund, Global Info i Norges Kristne Råd, Norges unge katolikker, Norsk Folkehjelp, Norsk Misjons Bistandsnemnd, Norsk sykepleierforbund, Norges Katolske Kvinneforbund, Operasjon Dagsverk, PRESS, Redd barna, Rød ungdom, SAIH, Senterungdommen, SOS-rasisme, Studieforbundet Solidaritet, Sosialistisk ungdom, Spire, U-landsforeningen Svalene, Utdanningsforbundet, Utviklingsfondet

Foto: SLUG

SLUG
SLETT U-LANDSGJELDA

Utgitt av Slett U-landsgjelda

SLUG
Akersveien 20 A,
0177 Oslo
slug@slettgjelda.no
www.slettgjelda.no

Gjeldsbrevet kommer ut to ganger i året. Bestill abonnement på www.slettgjelda.no eller ta kontakt med SLUG. Det er gratis!

Ansvarlig redaktør: Gina Ekholt
Redaktør: Catharina Bu
Layout og design: Christer M.L. Bendixen, fortelle.no

Trykksaken er blitt til med midler fra Norad.

Innholdet i artiklene reflekterer forfatternes syn og er ikke nødvendigvis representativt for SLUG eller SLUGs tilsluttede organisasjoner.

Forsidebilde: Scanpix

Trykk: Grøset™